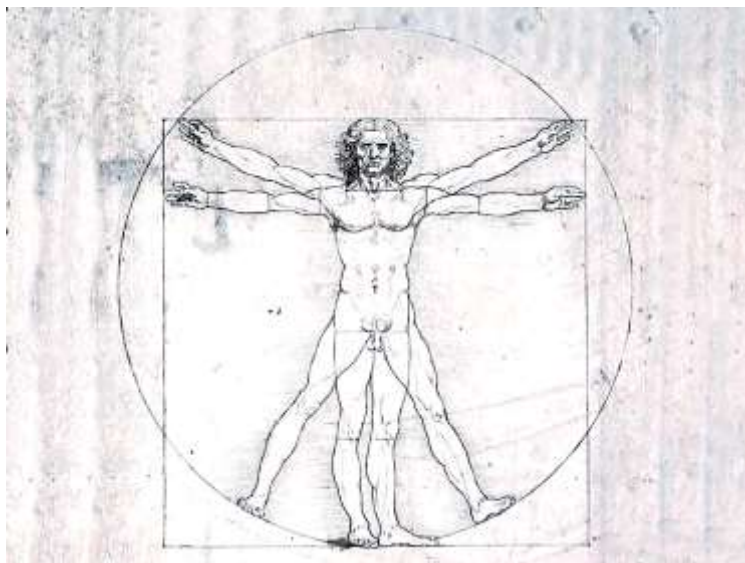

Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет

ЕКОЛОГІЧНІ ТА ВІКОВІ СКЛАДОВІ ПСИХІЧНОГО ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ

(Матеріали Міжнародної студентської наукової конференції
Рівне, 16-17 березня 2007 р.)

Рівне, 2007

Екологічні та вікові складові психічного здоров'я людини. Матеріали Міжнародної студентської наукової конференції. Рівне, 16-17 березня 2007 р. Рівне, РДГУ, 2007. – 198 с.

Редакційна колегія:

- Воробйов А.М.** – професор, проректор з навчальної роботи, завідувач кафедри загальної психології та психодіагностики РДГУ, Заслужений працівник освіти України – голова;
- Лико Д.В.** - професор, академік УЕАН, Заслужений працівник освіти України, декан психолого-природничого факультету РДГУ;
- Романюк В.Л.** – доцент кафедри загальної психології та психодіагностики РДГУ
- Артемова О.І.** – доцент кафедри загальної психології та психодіагностики РДГУ;
- Безлюдна В.І.** - доцент кафедри вікової та педагогічної психології РДГУ;
- Главінська О.Д.** – доцент кафедри загальної психології та психодіагностики РДГУ;
- Грюк І.Б.** – доцент, завідувач кафедри біології та прикладної екології РДГУ;
- Марциновський В.П.** – професор, завідувач кафедри анатомії та фізіології РДГУ;
- Мельник В.Й.** - доцент кафедри біології та прикладної екології РДГУ;
- Павелків В.Р.** – кандидат психологічних наук, старший викладач кафедри загальної психології та психодіагностики РДГУ.

Матеріали обговорені та рекомендовані до друку на засіданні науково-методичної ради психолого-природничого факультету РДГУ. Протокол № 3, від 9 березня 2007 р.

ЗМІСТ

Вступ	3
Павлов І.П. Лист до молоді	4
Секція I. Техногенне забруднення довкілля і розлади психіки та поведінки	5
Лико Д.В., Мельник В.Й. Вплив стану довкілля на здоров'я людей	5
Алтухова Анастасія. Вплив екологічних криз і катастроф на психічне здоров'я людини	8
Кравчук Володимир. Вплив та наслідки забруднення атмосферного повітря міста автотранспортом	11
Буткевич Сергій. До проблем становлення екологічної психології	14
Донець Світлана. Психологічні наслідки техногенних катастроф ..	15
Дідусенко Галина. Якість поверхневих вод Рівненщини	18
Денисюк Оксана. Екологічні складові психічного здоров'я	19
Ігнатієва Анастасія. Психологічні особливості дітей, що мешкають у зоні посиленого радіоекологічного контролю	22
Белеля Марина. Екологічна оцінка якості води р. Іква в межах Рівненської області	25
Кушнір В.М., Панасюк В.Ю., Кириченко О. Порушення психофізіологічних процесів і їх профілактика	27
Латюк Ірина. До проблеми визначення екологічної культури особистості	29
Лико Сергій. Зернисті фосфорити у сільськогосподарському виробництві	34
Максимець Оксана. Наслідки акумуляції радіонуклідів у деревині та продукції із деревини	36
Мантула М. Якість води р. Устя та здоров'я жителів міста	40
Миронець Марина. Роль реабілітаційної діяльності психологічної служби системи освіти у збереженні психологічного здоров'я постраждалих від техногенних катастроф	44
Ожаровська Світлана. Соціально-психологічна складова наслідків Чорнобильської катастрофи	46
Пілічук Ольга. Дослідження віддалених наслідків техногенних катастроф на прикладі переселених чорнобильців Миколаївської області	48

Екологічні та вікові складові психічного здоров'я людини

Сахневич Людмила. Вплив промислових викидів Рокитнівського склозаводу на якість атмосферного повітря	51
Фількевич Вікторія. Техногенне забруднення довкілля і розлади психіки та поведінки	53
Хабаров Володимир. Дослідження внутрішнього опромінення населення контрольованої зони Рівненської АЕС.....	56
Хильчук Ольга. Вплив іонізуючого випромінювання на організм людини.....	58
Шаправський Олександр. Техногенне забруднення атмосферного повітря м. Рівне промисловими викидами КТП «Теплокомуненергія»	63
Секція II. Вікові та гендерні аспекти психічного здоров'я особистості	66
Осьмак Л.П., Андрущенко Оксана. Гендерні особливості конфліктної поведінки підлітків	66
Вітрук Алла. Негативний вплив телебачення на психіку підлітків ..	68
Галабурда Лідія. Професійні інтереси як компонент психічного здоров'я особистості	70
Гусаківська Світлана. Психологічні чинники адитивної поведінки підлітків.....	72
Дука Ольга. Здоровий спосіб життя в юнацькому віці: реальний погляд	80
Драченко Ольга. Гендерні особливості соціальної адаптації	82
Юрченко В.М., Замлинна Наталія. Гендерні особливості міжособистісних стосунків у дітей молодшого шкільного віку	85
Ковальчук Богдана. Феномен психічного здоров'я як об'єкт теоретичних досліджень	87
Ковтун Наталія. Зв'язок між особливостями стосунків у сім'ї та формуванням агресивних реакцій в юнацькому віці	90
Корольчук Ірина. Пам'ять в системі пізнавальної діяльності	93
Костючок Олег. Психологічні особливості впливу соціального статусу в групі на характер міжособистісних стосунків молодших школярів	95
Кужель Інна. Профілактика алкоголізму – основа психічного здоров'я нації	98
Лаворик Лариса. Наукові дослідження материнської сфери – проблеми та перспективи.....	100
Музичук Віта. Згубний вплив куріння на організм людини	103

Екологічні та вікові складові психічного здоров'я людини

Назарець Людмила. Передумови адиктивної поведінки підлітків та фактори захисту тема.....	106
Почасвець Ірина. Гендерні та мотиваційні особливості формування звички тютюнопаління серед студентської молоді	108
Пясецька Ірина. Екологічні і вікові складові психічного здоров'я людини.....	110
Соботович Олександр. Особливості короткочасної пам'яті у студентів-біологів.....	113
Юрим Світлана. Моделювання пам'яті	115
Секція III. Діагностика та шляхи профілактики розладів психіки та поведінки	117
Руденко Н.М, Бейлах О.М. Аналіз рівня сформованості відповідальності студентів-першокурсників	117
Божок Яна. Вплив епілепсії на психічний розвиток і поведінку хворого.....	118
Неровня О.В., Вовк Анна. Психопатологічне функціонування у соціально-культурному контексті.....	121
Гомончук Катерина. Дослідження особливостей сприйняття соціальних феноменів студентами молодших курсів (на основі теорії Дж. Келлі).....	123
Гончарова Наталія. Інформаційні неврози: проблема діагностики і профілактики	126
Дубровський Роман. Переваги ДБСТ над школами-інтернатами у контексті попередження проявів девіантної поведінки	129
Зажицька Тетяна. Теоретичні та прикладні аспекти стилю.....	132
Зеленська О. Проблема погіршення стану здоров'я дітей і молоді в Україні та шляхи формування здорового способу життя	133
Юрченко В.М., Князева Анна. Соціально-психологічні установки українських студентів до сприймання людей інших національностей.....	135
Осьмак Л.П., Кордоба Інна. Комунікативна некомпетентність як чинник соціально дезадаптованої поведінки підлітків	138
Вікторія Косенко. Психологічні аспекти віктимної поведінки в підлітковому віці	139
Козішкурт Уляна. Агресивні тенденції в сучасному суспільстві: інстинкт чи інформаційний наслідок?	142
Кравець Віта. Формування сприятливого мікросередовища сім'ї.....	144
Лабик Юля. Психосоматичні розлади як проблема клінічної психології: регіональні аспекти	147

Екологічні та вікові складові психічного здоров'я людини

Музичук Ірина. Усвідомлення сенсу життя як чинник самоактуалізації підлітків	151
Назаренко Ольга. Проблемы одаренности и гениальности	153
Остапович Ірина. Конструктивні копінг-стратегії.....	155
Поліщук Альона. Фобії-комплекси: причини і наслідки.....	158
Романів Наталія. Специфічні особливості виховання дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування у різних типах навчальних закладів	160
Ромашевська Ольга. Нові шляхи діагностично-корекційної допомоги дітям з особливими потребами	164
Осьмак Л.П., Тирак Тетяна. Психопрофілактика деструктивних форм самоствердження підлітків	167
Усачик Ольга. Антистресорні властивості лікарських рослин – радіопротекторів.....	169
Хоровець Ірина. Психічне здоров'я як складова якості життя особистості	172
Чубко Мар'яна. Зростання патологій щитоподібної залози, викликаних радіаційним забрудненням деяких районів Рівненської області як один із чинників впливу на поведінку людини.....	175
Чекун Юлія. Профілактична дія радіопротекторів по подоланню проявів патогенезу ЦНС	179
Шевців М.В., Чикун Зоряна. Психофізіологічні механізми формування неврозів	181
Юрчук М. Люди і СНІД - знати, щоб жити	183
Янчук Катерина. Психологічні чинники виникнення розладів харчування та шляхи їх профілактики у старшокласниць	186
Відомості про авторів.....	190

Екологічні та вікові складові психічного здоров'я людини

Усвідомлене запам'ятовування ґрунтується на логічних зв'язках, які відображують найбільш важливі й істотні сторони і відносини об'єктів. Механічне запам'ятовування ґрунтується на одиничних тимчасових зв'язках, що характеризують переважно зовнішню сторону явищ. Цим і зумовлюються переваги усвідомленого запам'ятовування.

Дослідження показали, що учні молодших класів при усвідомлюванні матеріалу спираються в основному на наочно сприймальні зв'язки і відносини предметів, а у старших класах учні краще використовують для запам'ятовування логічні зв'язки і поняття. Так, діти в віці 4-5 років без використання наочних посібників запам'ятовують кількість відтворених слів, що рівняється 2,2, а з допомогою картинок цей показник зростає до 2,92 слова. Аналогічно можна проаналізувати ефективність запам'ятовування дітьми, різного віку, різноманітного за змістом матеріалу.

Отже, запам'ятовування, що спирається на змістовні й активні способи роботи з матеріалом, виявляється більш продуктивним. Найважливішою умовою ефективності завчання є правильний розподіл повторень у часі. Продуктивність запам'ятовування залежить від характеру матеріалу. При цьому спостерігається не тільки кількісне збільшення обсягу і швидкості запам'ятовування і відтворення, але і ряд якісних змін пам'яті, значно зростає навмисне запам'ятовування, що зв'язано зі швидким розвитком словесно-логічної пам'яті.

Список використаних джерел

1. Гамезо М.В., Домашенко И.А. Атлас по психологии: Учебное пособие для студ. пед. ин-тов. – М.: Просвещение, 1986 . – 272 с.
2. Иванов-Муромский К.А. Мозг и память .- К.: Наук. Думка, 1987 .- 136 с. 3. Сергеев Б.Ф. Парадоксы мозга . – Л.: Лениздат, 1985 . – 207 с.

УДК 159.922.73-057.874

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВПЛИВУ СОЦІАЛЬНОГО СТАТУСУ В ГРУПІ НА ХАРАКТЕР МІЖОСОБИСТІСНИХ СТОСУНКІВ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Костючок Олег, студент РДГУ

Науковий керівник: Павелків Р.В., д. психол. н., проф.

В психології і педагогіці розвиток дитини розподіляється на ряд послідовних вікових періодів. Кожний віковий етап характеризується

Екологічні та вікові складові психічного здоров'я людини

особливим положенням дитини в системі доступних їй суспільних стосунків. Відповідно до цього життя дитини заповнюється специфічним для її віку змістом: визначеною провідною діяльністю та специфічними взаємовідносинами з однолітками і дорослими. Тому проблема гармонізації міжособистісних стосунків, зокрема подолання невпевненості у собі, тривожності у груповій взаємодії дітей молодшого шкільного віку, є однією із актуальних для сучасної науки та практики надання психологічної допомоги з метою запобігання відхилень в особистісному розвитку молодшого школяра та оптимізації усіх складових його психічного здоров'я.

На основі аналізу літературних джерел з проблеми дослідження (Костюк Г.С., Л.І.Божович, І.Д.Бех, М.Й.Боришевський, В.В.Давидов, О.О.Бодальов, С.В.Кондратьєв, А.В.Петровський, Т.М.Титаренко та ін.) було встановлено, що проблема реального становища дитини, проблема її активності та самоактивності у навчально-виховному процесі є однією з найважливіших за сучасних умов. Тому пріоритетним завданням школи є надання особистості учня молодшого шкільного віку можливостей для розвитку, саморозвитку, пошуку своєї індивідуальності та самореалізації [1; 2; 3; 4].

Аналізуючи особливості міжособистісних відносин варто зазначити, що характер міжособистісних стосунків і оцінка дитини товаришами у молодшому шкільному віці визначальною мірою детермінуються позицією найбільш референтної (значущої) особи - дорослого (передусім педагога), соціальним очікуванням якого більше всього відповідає підвищена активність дитини саме в учінні.

За допомогою особистісного опитувальника Р. Кеттела, проєктивних методик „Неіснуюча тварина” та „Дім. Дерево. Людина”, а також методу соціометрії та аутосоціометрії ми провели діагностику особистості молодшого школяра, міжособистісних відносин та соціального статусу в групі учнів молодшого шкільного віку. Об'єктом дослідження були учні віком від 8 до 10 років ЗОШ №24 м. Рівне в кількості 19 чоловік.

Наше дослідження показало, що в досліджуваній групі дітей молодшого шкільного віку значна частина дітей має несприятливий статус. Низький рівень благополуччя взаємостосунків означає неблагополуччя більшості дітей групи в системі міжособистісних відносин, їх незадоволеність в спілкуванні, визнанні однолітками. Значення коефіцієнта взаємності і побудова соціограми на основі обрахованих взаємних виборів дає нам уявлення про характер

Екологічні та вікові складові психічного здоров'я людини

існуючих в групі відносин, тобто свідчить про роз'єднаність групи на окремі угруповання по 2-3 людини.

Причиною непопулярності значної частини дітей є їхня безініціативність через невпевненість в собі, тому ці діти не можуть бути лідерами в міжособистісних взаємостосунках, а у майбутньому можлива поява тенденції до уникнення спілкування, виникнення внутрішніх конфліктів, посилення невпевненості в собі. В той же час, в результаті відсутності сприятливих взаємостосунків з однолітками з'являється стан напруженості і тривожності, які викликають відчуття неповноцінності, пригніченості або агресивності. Дитина з низькою популярністю, не сподіваючись на співчуття і допомогу з боку однолітків, нерідко стає егоцентричною, відчуженою. Це погано в обох випадках, оскільки може спричинити формування негативного відношення до дітей, людей взагалі, мстивості, ворожості, прагнення до самоти.

Результати дослідження дозволили зробити такі висновки.

Період молодшого шкільного віку пов'язаний з об'єктивною зміною соціальної ситуації розвитку, яка ставить перед дитиною нові вимоги, що зумовлюють перебудову пізнавальних процесів, вдосконалення вищих психічних функцій, зміни базових потреб та мотивів дитини, розширення соціальних стосунків та зміну характеру взаємодії з іншими людьми. Нова соціальна ситуація вимагає розумового, емоційного та фізичного напруження і може інтерпретуватись як стресогенна.

Поєднання статистичного-кількісного та якісного аналізу результатів нашого дослідження дає можливість стверджувати про наявність впливу соціального статусу в групі на характер міжособистісних стосунків у молодшому шкільному віці та про наявність зв'язку між рівнем розвитку особистісних якостей молодшого школяра та його статусним положенням у групі однолітків.

Отже, в процесі проведеного дослідження впливу соціального статусу в групі на характер міжособистісних стосунків молодших школярів можна стверджувати, що чим вищий рівень розвитку певних негативних особистісних якостей (тривожності, відчуття неповноцінності, ворожість, тощо) тим більший відсоток дітей має несприятливий статус в групі, особливо це характерно для дітей з високим рівнем тривожності: в несприятливу статусну категорію потрапили всі діти з таким рівнем тривожності.

Екологічні та вікові складові психічного здоров'я людини

Результати, які ми отримали, ще раз підтвердили невід'ємність особистості від соціуму в якому вона існує. Цей експеримент можна розширювати і бажано було б провести цілу низку досліджень. Наприклад, цікавим було б співставлення отриманих даних з результатами тесту на рівень самооцінки, а також з тестами на конфліктність, ціннісні орієнтації. Особливо з методиками, які направлені на вивчення характеру та темпераменту особистості молодшого школяра.

Список використаних джерел

1. Бех І.Д. Особистісно зорієнтоване виховання: Науково-методичний посібник. -К.: ІЗМН, 1998. - 204с.
2. Божович Л.И. Этапы формирования личности в онтогенезе // Психология личности. – М., 2003. – С .87-117.
3. Костюк Г.С. Навчально-виховний процес і психічний розвиток особистості. – К., 1989. – 608 с.
4. Психическое развитие младших школьников / Под ред. В.В.Давыдова. – М.: Педагогика, 1990. – 168 с.

УДК 616-084:613.81

ПРОФІЛАКТИКА АЛКОГОЛІЗМУ – ОСНОВА ПСИХІЧНОГО ЗДОРОВ'Я НАЦІЇ

Кужель Інна, студентка РДГУ

Науковий керівник: **Марциновський В.П., к. біол. н., проф.**

Серед захворювань ХХІ століття, поряд із СНІДом, злоякісними новоутвореннями, серцево–судинними захворюваннями, різко зростає алкоголізм, який в останні десятиліття особливо помолодшав в нашій країні і в країнах СНД. З цим лихом дитина „знайомиться” вже в утробі матері, які полюбляють курити і випивати алкогольні напої в незначних кількостях, хоча і дуже добре знають про наслідки такої поведінки. Вчені відмічають, що це захворювання особливо небезпечно для репродуктивного населення нашої молоді держави, а тому необхідно зробити все, щоб ця проблема не стала загальнонаціональною катастрофою.

Смертність від алкоголізму і пов'язані з ним захворювання знаходяться на третьому місці після серцево–судинних і злоякісних новоутворень. Статистичні дані вказують на те, що 75% правопорушень здійснюється в стані алкогольного сп'яніння, яке викликає важкі форми нервово–психічних розладів.